

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора
 Ходаківської Ольги Василівни
 на дисертаційну роботу Красовської Галини Олександрівни
 на тему: **“Теоретико-методологічні засади формування структурної
 збалансованості сталого розвитку національної економіки”**,
 подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
 за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним
 господарством, подану у спеціалізовану вчену раду Д 14.083.02
 Поліського національного університету

Актуальність теми дослідження. Визначальною умовою зростаючої динаміки розвитку будь-якої економічної системи є забезпечення її самостійності та збалансованості розвитку. В сучасних умовах глобальних деструктивних процесів та пандемії все більше актуалізуються питання вибору напрямів та способів стабілізації та розвитку економік країн; при цьому, важливим є дотримання пріоритетів сталого розвитку, тобто збалансованість економічної, соціальної та екологічної складових. На світовому ринку вагомими є ті гравці, які здатні у процесах створення споживчої цінності продукувати більшу додану вартість, забезпечуючи високий рівень зростання економіки та можливості накопичення ресурсів для соціального розвитку та екологічної безпеки. Економіка України має переважно сировинну орієнтацію, тому необхідною є побудова нової моделі економічного зростання, яка передбачатиме обмеження використання невідновлюваних ресурсів та забезпечить гідне місце у глобальному розподілі праці. Тому стратегія національної економіки має визначатись саме на засадах формування структурної збалансованості сталого розвитку, що з одного боку, забезпечуватиме збереження існуючих ресурсів, а з іншого, можливість нарощування потенціалу для майбутнього розвитку країни на засадах інноваційності та економічної складності. З огляду на це, можемо констатувати, що тема дисертації є затребуваною на часі та актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, рекомендації та висновки, сформульовані в дисертаційній роботі, є достатньо аргументованими. Визначені наукові положення, сформульовані рекомендації та надані висновки у дисертаційній роботі характеризуються достатністю теоретико-методологічного обґрунтування та відповідністю поставленій меті

Поліський національний університет
 Відділ діловодства та
 контролю виконання
 ВХІДНИЙ № 40
 від « 06 » Чудова 2024 р.

та завданням наукового дослідження. Визначений об'єкт і предмет достатньо відображено в структурній побудові дисертації та її основному змісті.

Для розкриття змісту роботи авторка вдало застосовує загальнонаукові й спеціальні методи, зокрема гносеологічного і контент-аналізу – для дослідження генези теорії економічного зростання і сталого розвитку; аналізу, синтезу, системного підходу та наукового абстрагування – для формування концепції структурної збалансованості сталого розвитку соціально-економічних систем; конструювання понять і категорій – для критичного аналізу наявних і формулювання авторських дефініцій; економіко-статистичного і порівняльного аналізу – для виявлення проблем в розвитку економіки України за умов глобальних деструктивних викликів; інституціонального аналізу – для виокремлення основних прогалин у інституційному середовищі України; економіко-математичного моделювання, графічного моделювання, експертного оцінювання та графічної візуалізації. Комплекс методів наукового дослідження підтверджує достовірність одержаних дисертантом результатів.

Сформульовані Красовською Г. О. наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на комплексному аналізі як вітчизняної, так і зарубіжної наукової літератури, а також на опрацюванні масиву емпіричного матеріалу. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, офіційні матеріали Державної служби статистики України, офіційна інформація міжнародних організацій, наукові публікації, фахові публікації мережі Інтернет.

Зміст дисертації відповідає обраній темі, викладений матеріал характеризується логічністю та комплексністю, висновки та наукові положення є обґрунтованими та детально охарактеризованими.

У вступі обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та завдання дослідження, наукову новизну, апробацію результатів та повноту викладення результатів дисертації в опублікованих працях.

У першому розділі «Теоретико-концептуальні засади забезпечення структурної збалансованості сталого розвитку соціально-економічних систем» досліджено генезу наукових поглядів на сутність і цілі управління розвитком соціально-економічних систем і позиційовано концепцію сталого розвитку у розрізі її структурних і динамічних характеристик. Здійснено ґрунтовний аналіз трактування дефініції «розвиток» і їх зв'язок із цілями управління, розроблено експлікацію сутнісного наповнення дефініції «розвиток соціально-економічних систем», в якій інтегровано основні наукові підходи до трактування сутності розвитку, показано їх зв'язок із основними законами

діалектики. Обґрунтовано зв'язок розвитку і конкурентоспроможності учасників глобального ринку. Модель національного ромба конкурентоспроможності М. Портера доповнено конкретизацією змісту інновацій за виділеними ним напрямками та показано їх зв'язок із основним джерелом розвитку – інтелектуальним капіталом, накопичення і реалізація якого прямо залежать від поліпшення якості життя і професійної діяльності людей. Виокремлено атрибути та детермінанти розвитку соціально-економічних систем у їх зв'язку з конкурентоспроможністю, охарактеризовано концепцію сталого розвитку в історичному та сучасному контекстах, визначено структурні складові сталого розвитку, обґрунтовано поєднання ринкових і неринкових інструментів у процесах інноваційно-технологічного розвитку економіки, здійснено гносеологічний аналіз існуючого термінологічного апарату управління розвитком та конкурентоспроможністю соціально-економічних систем.

У другому розділі «Методологічні основи формування структурної збалансованості національної економіки в контексті її сталого розвитку» методологічно обґрунтовано і подано у вигляді концепції наукову гіпотезу про те, що управління сталим розвитком соціально-економічної системи має здійснюватися через призму формування його структурної збалансованості, в основі якої авторське визначення структурної збалансованості соціально-економічної системи. Виділено принципові особливості методологічного наповнення концепції «sustainable development» в розрізі основних структурних складових: соціальна, економічна, екологічна. Диференційовано змістове наповнення і побудовано матрицю структурно-функціональних взаємозв'язків соціально-економічної системи макрорівня, яка охоплює її політичну, економічну, соціальну, екологічну, технологічну та інституційну складові. Вказано на необхідність інституційного забезпечення реалізації структурних пріоритетів сталого розвитку шляхом розбудови інституційної матриці в бік посилення інклюзивних економічних та суспільно-політичних інститутів.

У третьому розділі «Аналіз структурних пріоритетів розвитку економіки України та їх відповідності глобалізаційним викликам» здійснено структурно-динамічний аналіз стану і динаміки розвитку економіки України в контексті відповідності сучасним глобалізаційним викликам. На основі аналізу зроблено висновки про необхідність пошуку можливостей для входження України в технологічні ланцюжки, які переформатовуються в результаті руйнування логістичних систем, спричинених пандемією. При цьому, опираючись на дані міжнародної статистики зазначено, що в сучасному світі необхідною умовою сталого розвитку країн є достатньо високий індекс економічної складності

сталого розвитку країн є достатньо високий індекс економічної складності сукупного продукту, що бере участь у міжнародному обміні товарами і послугами. На основі дослідження структури експорту України зроблено висновок про посилення її сировинно-ресурсної домінанти, що є наслідком монополізації використання ресурсного потенціалу країни. Виділено проблемні аспекти і наслідки економічних трансформацій у промисловому секторі економіки України з погляду цілей його структурної збалансованості. В контексті завдань формування структурної збалансованості сталого розвитку в частині, що стосується природокористування, дисертанткою введено термін структурно-збалансований ресурсний потенціал національної економіки. Аргументовано, що комплементарність ресурсів має поширюватись і на міжгалузеву співпрацю, особливо у тих галузях, які традиційно в Україні відносяться до преференційних, яким є АПК. Проаналізовано використання інноваційних чинників в промисловому секторі економіки України, на основі чого зроблено висновок про їх недостатню ефективність з погляду завдань сталого розвитку.

У четвертому розділі «Формування середовища «підприємницької інклюзії» в контексті збалансованого розвитку економіки України». Охарактеризовано інституційні ризики та інституційне наповнення механізму формування структурної збалансованості розвитку економіки України, виокремлено умови формування в Україні екстрактивних інститутів і їх вплив на економічні процеси. Дисертанткою визначено інституційні прогалини формування середовища «підприємницької інклюзії» в Україні та розглянуто основні умови створення формування інституційного середовища «підприємницької інклюзії», на основі чого змодельовано процес інституційного забезпечення механізму підтримки структурної збалансованості національної економіки згідно стратегічних пріоритетів сталого розвитку. Проаналізовано структуру інтересів основних груп стейкхолдерів та позиціоновано їх у матриці «вплив-інтереси», в якій виділено найбільш значущі групи стейкхолдерів, які можуть суттєво впливати на прийняття відповідних рішень. Здійснено оцінювання впливу банківського кредитування на показники економічної динаміки суб'єктів підприємництва в Україні. Змодельовано адаптивний механізм відтворення інтелектуального капіталу в секторі послуг вищої освіти.

У п'ятому розділі «Науково-методичний інструментарій формування структурної збалансованості розвитку національної економіки» розроблено науково-методичні підходи до обґрунтування напрямів структурних змін в контексті стратегічних пріоритетів внутрігалузевого інноваційно-інвестиційного розвитку. З використанням економіко-математичного

моделювання проаналізовано перспективність технологічного розвитку та інвестування у окремі підгалузі харчової промисловості, зроблено висновок, що при формуванні державної економічної політики доцільно диференційовано підходити до створення інвестиційних преференцій для залучення стратегічних інвесторів. Змодельовано умови і процеси розвитку «зеленого підприємництва» як міжгалузевих структурних змін в економіці регіону на основі узгодження стратегічних пріоритетів учасників спільних інвестиційних проєктів у сфері «зеленого підприємництва», розроблено науково-методичні рекомендації для оцінки розміру інвестиційного внеску кожного актора у результативність проєкту, виходячи з його місця у ланцюжку створення споживчої цінності та очікуваної корисності для нього від реалізації проєкту, це сприяє підвищенню зацікавленості акторів у подальшій співпраці для розвитку конкурентного й екологічно безпечного бізнесу, що відповідає пріоритетам сталого розвитку національної економіки. Розроблено науково-методичний підхід до оптимізації структури інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання в контексті цілей збалансованості сталого розвитку національної економіки.

Висновки у повній мірі відображають результати розв'язання поставлених у роботі завдань, містять основні результати дослідження. Список використаних джерел досить повний й охоплює сучасні вітчизняні та зарубіжні публікації.

Зміст автореферату відображає основний зміст дисертаційної роботи та достатньо повно розкриває наукові результати та її практичну цінність. Загалом робота є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову проблему.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота Г.О. Красовської є складовою науково-дослідних тем Хмельницького національного університету, зокрема є складовою держбюджетної теми: “Моделювання фінансово-економічної безпеки підприємницьких структур в стратегіях їх інноваційного розвитку” (ДР № 0117U001170) – в межах якої обґрунтовано стратегічні пріоритети структурних змін у промисловому секторі економіки України та розроблено науково-практичні рекомендації для оцінювання можливості нарощування потенціалу розвитку підприємницького сектора національної економіки; держбюджетної теми: “Моделювання інноваційного ресурсного потенціалу в стратегіях безпечного розвитку підприємств малого та середнього бізнесу” (ДР № 0120U102123), в рамках якої розроблено науково-методичні підходи до моделювання процесів узгодження стратегічних пріоритетів учасників

спільних інвестиційних проєктів сталого розвитку та науково-методичні рекомендації для розвитку інноваційного потенціалу підприємницьких структур; договору на створення (передачу) науково-технічної продукції “Розвиток ринкового потенціалу підприємства на основі мережевої взаємодії” (ДР № 0118U000230), автором розроблено науково-методичні рекомендації для розбудови стратегічного партнерства підприємств регіону з урахуванням пріоритетів сталого розвитку; ініційованої теми: “Ресурсне та інституційне забезпечення сталого розвитку соціально-економічних систем” (ДР № 0120U102755), в рамках якої розроблено модель інституційного забезпечення механізму реалізації структурних пріоритетів сталого розвитку та науково-практичні рекомендації для створення інститутів колективної дії; міжнародного наукового проєкту TEMPUS-IV 543873-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPCR: “Підготовка педагогів і освітніх менеджерів до роботи з гетерогенними групами і організаціями” автором запропоновано науково-методичні рекомендації для розбудови інклюзивного освітнього простору. Матеріали дисертації використано також при виконанні держбюджетної науково-дослідної теми Чернігівського національного технологічного університету “Соціально-економічні проблеми сталого розвитку регіону” (ДР № 0115U000891) автором сформовано науково-практичні рекомендації для побудови матриці стейкхолдерів і управління стейкхолдерською взаємодією в розрізі завдань сталого розвитку.

Практичне значення та впровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження доведено до рівня практичних рекомендацій і використано при розробці та реалізації Програми економічного та соціального розвитку Хмельницької області на 2021 рік, Стратегії розвитку Хмельницької області на 2021–2027 рр. і Програми розвитку малого і середнього підприємництва області на 2019–2020 рр. (довідка Хмельницької ОДА № 99/26-29-6420/2021 від 12.10.2021 р.). Науково-методичні та прикладні результати дослідження використано в діяльності: Управління розвитку агропромислового комплексу та земельних відносин Хмельницької ОДА – для виявлення технологічно і ресурсно комплементарних секторів виробництва та переробки продукції сільського господарства та оцінювання можливостей фермерських господарств регіону інтегрувати зусилля для реалізації проєктів “зеленого підприємництва” (довідка № 03/91 від 15.09.2021 р.); Хмельницької торгово-промислової палати – для налагодження партнерської співпраці між підприємствами, узгоджуючи стратегічні пріоритети учасників спільних інвестиційних проєктів (довідка № 22-01/100 від 09.02.2021 р.). Розроблені науково-методичні рекомендації для виявлення і узгодження позицій стейкхолдерів, розбудови інститутів колективної дії та

реалізації проєктів сталого розвитку використовуються ГО “Рада молодих учених при Міністерстві освіти і науки України” (довідка № 506 від 16.09.2021 р.); ГО “Інститут демократії та соціального прогресу” (довідка № 7 від 18.03.2021 р.); Агенцією регіонального розвитку Хмельницької області (довідка № 19-32 від 03.09.2021 р.); Хмельницькою обласною організацією Спілки економістів України (№ 8 від 03.07.2021 р.). Розроблені науково-методичні рекомендації щодо розширення інноваційних можливостей підприємства для реалізації проєктів сталого розвитку прийнято до впровадження підприємствами різних сфер та організаційно-правових форм діяльності: агропромислові підприємства: ТОВ Група компаній “ВітАгро” (довідка № 12 від 3.04.2021 р.); ТОВ “Агрохім-Партнер” (довідка № 22 від 20.06.2021 р.); ТОВ “Енселко Агро” (довідка № 10 від 16.02.2021 р.); машинобудівні підприємства: ДП “Новатор” (довідка № 04/57 від 19.05.2021 р.); ПАТ “Укрелектроапарат” (довідка № 67 від 20.07.2021 р.); підприємство сфери туризму: ТОВ Санаторно-лікувальний комплекс “Перлина Поділля” (довідка № 24 від 25.08.2021 р.). Основні наукові результати дослідження використовують у навчальному процесі Хмельницького національного університету (довідка про впровадження № 142/1740 від 2.09.2021 р.)

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. полягає в розробці теоретичних, концептуальних, методологічних, науково-методичних і прикладних положень щодо формування структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки.

До найбільш вагомих наукових результатів дослідження належать такі:

у перше:

– розроблено експлікацію сутнісного наповнення дефініції «розвиток соціально-економічних систем», яка інтегрує основні наукові підходи до трактування сутності розвитку, пов'язуючи їх із основними законами діалектики та акцентує на особливості якісних змін у соціально-економічних системах – як змін у соціальних відносинах, що формуються в процесах організаційної взаємодії; підкреслює необхідність підтримання балансу спадковості і мінливості, вказуючи на структурну основу досягнення такого балансу в забезпеченні сталого розвитку соціально-економічних систем (с. 59-61).

– сформульовано і методологічно обґрунтовано концепцію структурної збалансованості сталого розвитку соціально-економічної системи – як такої, що містить у організаційному просторі необхідну сукупність елементів, функціональне призначення і гнучка взаємодія яких забезпечують існування системи в динамічному ринковому контексті в заданому суб'єктом управління економічному режимі; в контексті даної гіпотези диференційовано змістове

наповнення й побудовано матрицю структурно-функціональних взаємозв'язків соціально-економічної системи макрорівня, яка охоплює її економічну, соціальну, екологічну, технологічну та інституційну складові (с. 124-126).

—обґрунтовано і побудовано модель інституційного забезпечення механізму формування структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки; виділено ключові структурні блоки такого механізму і очікувану результативність їх функціонування на макро-, мезо- та мікрорівнях (с. 391-394).

удосконалено

—систематизацію термінологічного діапазону використання категорії «розвиток» за динамічними і структурними характеристиками – з виділенням ключових чинників результативності розвитку, які подано з позицій конкурентоспроможності системи; це сформувало методологічну основу структурування завдань стратегії розвитку економіки України за складовими, що з найбільшою ймовірністю максимізуватимуть корисний результат в забезпеченні її конкурентоспроможності (с. 72-73);

—позиціювання цілей концепції «sustainable development» в розрізі основних структурних елементів та їх комплементарності на макро-, мезо- та макрорівнях; на відміну від існуючого, диференційовано цілі сталого розвитку, що можуть бути реалізовані на основі ринкового механізму і ті, що потребують підтримки з боку державного регулятивного механізму та громадськості; це дало змогу визначити ключові напрями розбудови інститутів колективної дії, які мають складати функціональну основу забезпечення структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки (с.92-97, 118-120);

—методологічний підхід до обґрунтування напрямів структурних змін національної економіки, який поєднує основні положення теорії інновацій, теорії економічної складності і теорії цінності; аргументовано, що структурні зміни детермінуються закономірностями техніко-технологічного розвитку, які окреслюють коло альтернативних рішень у процесах формування і створення споживчих цінностей та мають забезпечувати максимізацію їх результуючої для суб'єктів економічної діяльності; з урахуванням цих закономірностей сформульовано принципи забезпечення технологічної відповідності напрямам структурних зрушень в економічних системах (с.139-141);

—науково-методичний підхід до моделювання процесів узгодження стратегічних пріоритетів учасників спільних інвестиційних проєктів у сфері «зеленого підприємництва»; на відміну від існуючих, авторський підхід поєднує теорію ігор із експертними методами, що дало змогу сформувати практичний інструментарій для оцінки розміру інвестиційного внеску кожного актора у

результативність (ефективність) проєкту, виходячи з його місця у ланцюжку створення споживчої цінності та очікуваної корисності для нього від реалізації проєкту (с. 396-405);

дістали подальшого розвитку

– модель ромба національної конкурентоспроможності, яку доповнено каузальною атрибуцією інноваційних чинників у зв'язку із напрямками формування конкурентних переваг у соціально-економічних системах та виділено вплив на ці процеси чинників організаційно-структурної взаємодії (с.68-70);

– ідентифікація динамічних властивостей соціально-економічних систем, яка на відміну від інших виокремлює ті соціальні аспекти цих властивостей, які детермінують структурні перетворення систем в контексті цілей сталого розвитку, подаючи їх через призму балансу інтересів стейкхолдерів (с. 124-126, 308-310);

– науково-методологічний підхід концепції сталого розвитку до формування технологічної основи економічного зростання; у доповнення до існуючих поглядів про домінування у цьому високотехнологічного сектора, аргументовано доцільність структурно-збалансованого та взаємно посилюючого розвитку тих секторів національної економіки, які забезпечують їй порівняльні конкурентні переваги на глобальних ринках (с. 154-156, 203-214);

– методологічний підхід до аналізу відповідності інституційного середовища країни цілям економічного зростання; запропоновано взяти за основу відмінності у природі, векторах і силі впливу екстрактивних та інклюзивних інститутів (с.160-162, 321-323);

– науково-методичний підхід до обґрунтування векторів і умов розбудови «зеленого підприємництва» як міжгалузевих структурних змін в економіці регіону – шляхом графічного моделювання алгоритмізовано процес розбудови інтегрованого стратегічного партнерства; це розширить можливості реалізації конкурентних бізнес-стратегій у сфері «зеленого підприємництва» і створить умови для розбудови мережевого інноваційно-ресурсного потенціалу учасників (с. 392-394);

– термінологічний апарат ресурсної теорії економічного зростання – шляхом введення дефініції «структурно-збалансований ресурсний потенціал національної економіки», яка розглядає цей потенціал з позицій системного підходу і методології теорії економічної складності (с. 200-202);

– методи оцінювання впливу банківського кредитування на показники економічної динаміки суб'єктів підприємництва – шляхом побудови структурних рівнянь визначено незначний позитивний вплив сектору

кредитування бізнесу на ефективність діяльності підприємств та структуру їх капіталу (с. 337-347);

Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. За результатами наукового дослідження, проведеного Галиною Красовською, опубліковано 46 наукових праць., зокрема: 6 монографій і розділів монографій, з яких 3 закордонні; 4 статті у виданнях, що включені до баз Scopus, Web of Science Core Collection; 22 статті в наукових фахових виданнях України й інших держав, внесених до міжнародних наукометричних баз; 14 праць апробаційного характеру, що додатково відображають результати дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних у дисертації результатів, слід відмітити деякі дискусійні положення та зауваження.

1. Звертає на себе увагу вдало обраний напрям дисертаційного дослідження, який полягає в формуванні структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки. Одним з останніх магістральних документів, яким людство керуватиметься в найближче десятиліття є Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року, що включає сімнадцять Цілей сталого розвитку і 169 завдань, які демонструють масштабність і амбітність цього нового всезагального Порядку денного. Вони мають комплексний та неподільний характер і забезпечують зрівноваження трьох вимірів сталого розвитку: економічного, соціального та екологічного. Однак детальне ознайомлення з дисертаційною роботою свідчить, що більшість згаданих цілей сталого розвитку не знайшли у ній належного відображення. На жаль не розкритими залишились такі важливі складові як: подолання бідності, подолання голоду, гідна праця, збереження екосистем суші, відповідальне споживання, гендерна рівність, боротьба зі зміною клімату, відновлювальна енергія тощо.

2. Робота значно виграла б, якби у ній було наведено порівняльний аналіз відповідності пропонованих автором пропозицій та рекомендацій Цілям сталого розвитку (національний контекст), що надало б роботі більш завершеного характеру та практичної спрямованості.

3. Значну увагу у роботі автором приділено питанням «зеленого підприємництва» (с. 243, с. 386) та «зеленого виробництва» (с. 254), однак поза увагою залишились організаційно-економічні та інституційні аспекти реалізації Угоди ЄС «Green deal». «Зелена угода» включає такі стратегічні документи ЄС, як Стратегію біорізноманіття, Кліматичний пакт, стійку аграрну політику (Стратегія «Від лану до столу»), чисту енергію, стійку

промисловість, будівництво та реновації, стійку мобільність та зменшення забруднення довкілля.

13 серпня 2020 року Україна офіційно приєдналась до Європейського Зеленого курсу. З огляду на це зусилля науковців і практиків мають спрямовуватись на: імплементацію стратегій Європейського зеленого курсу в аграрну політику України; розробку аналогічної європейській стратегії «Від лану до столу»; стратегії щодо Відновлювальних джерел енергії; опрацювання та затвердження методик з визначення обсягів викидів метану, побудову ефективної системи державної підтримки, націленої на врахування кліматичних та екологічних факторів, розробку системи обліку викидів CO₂ у сільському господарстві і т.д. Безумовно саме ці складові поміж інших наукових надбань хотілося б бачити у даному дисертаційному дослідженні, що допомогло б згенерувати відповіді на ті виклики, які стоятимуть перед національною економікою та її сталим розвитком у середньо- та довгостроковій перспективах.

4. На стор. 254 рукопису йдеться, що до 2050 року Європа планує досягти кліматичної нейтральності (Європейський кліматичний пакт).

Вважаємо, що реалізація даного рішення вимагатиме неминучого скорочення викидів парникових газів; зростання частки виробництва енергії з ВДЕ; зростання частки ВДЕ у транспортному секторі, насамперед, за рахунок подальшого розвитку та впровадження електромобілів, вдосконаленого біопалива, інших відновлюваних та низьковуглецевих видів палива; зменшення споживання вугілля, а також нафти і газу тощо. З огляду на це вагомим внеском автора стали б пропозиції щодо збалансування економічних, екологічних та соціальних інтересів суб'єктів підприємництва різних сфер національної економіки. Зокрема, це можна було б подати як продовження ідей, представлених на рис. 4.6. «Логіка і результати взаємодії стейкхолдерів різних секторів економіки в руслі цілей і пріоритетів сталого розвитку» (с. 318) та рис. 4.7. «Моделювання мотивів і векторів стейкхолдерської взаємодії в процесах формування середовища “підприємницької інклюзії”» (с. 323).

5. Невиправдано багато, на сторінках рукопису, приділено уваги аналізу Глобального індексу конкурентоспроможності України: рис. 3.12 (с. 273), табл. 3.19 (с. 274), табл. 3.20 (с. 276), табл. 4.3 (с. 292), рис. 4.1 (с. 294), табл. 4.4 (с.296) тощо. Натомість, поза увагою залишились індекси, які безпосередньо дають уяву про сталий розвиток, зокрема, Індекс людського розвитку (Human Development Index); Індекс сталого й економічного добробуту (Index of sustainable and economic welfare); Зведений індекс ефективності сталості (Composite Sustainability Performance Index); Глобальні індекси сталості DJSGI та SAM (Dow Jones sustainability group indices and

Sustainable Asset management); Корпоративний індекс сталості (Bovespa Corporate Sustainability Index); Індекс екологічного виміру (Environmental Sustainability Index) тощо.

6. Розкриваючи тему, мету та завдання дослідження у роботі наводиться авторське трактування найбільш вживаних дефініцій, серед яких «структурна збалансованість соціально-економічної системи» (с. 99) та «забезпечення структурної збалансованості сталого розвитку системи» (с. 101) було б добре почути думку автора й щодо визначення «структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки», що витікає з назви дисертаційної роботи.

Висловлені зауваження жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку результатів дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Красовської Галини Олександрівни на тему «Теоретико-методологічні засади формування структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки» що представлена на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, виконана на належному науково-теоретичному рівні, запропоновані на основі дослідження методологічні підходи до формування структурної збалансованості сталого розвитку національної економіки мають значну практичну цінність та характеризуються новизною отриманих наукових результатів дослідження.

Темі дисертації розкрито у повному обсязі, реалізовано мету, вирішено поставлені завдання, та важливу наукову проблему, представлено нові наукові результати, що мають теоретичне та практичне значення. Дисертація є завершеною, самостійно виконаною науковою працею та відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня ц 2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її авторка **Красовська Галина Олександрівна** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент,
заступник директора з науково-проектної
роботи Національного наукового центру
“Інститут аграрної економіки”,
доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН

Ольга ХОДАКІВСЬКА

Answer